МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Придніпровський інститут ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна академія управління персоналом»
Кафедра економічного проєктування та маркетингу

Придніпровський Інститут
«Міжрегіональна Академія
Управління Персоналом»
МАУП

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Заступник директора із забезпечення
якості освіти та інноваційної
діяльності
_____Ольга МАСЛАК
“___”_____2026 року

СИЛАБУС

З ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«ДЕМОГРАФІЧНА СТІЙКІСТЬ ТА ЕКОНОМІКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ»
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
С1 «ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
(ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯМИ)
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ С1.01 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ЕКОНОМІКА ПРАЦІ»
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

КРЕМЕНЧУК 2026

Силабус з вибіркового освітнього компонента **«Демографічна стійкість та економіка збереження людського потенціалу»** розроблено на основі освітньо-професійної програми «Економіка праці» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (за спеціалізаціями) спеціалізація С1.01 «Економіка» ОПП «Економіка праці» та відповідних нормативних документів

Укладач:
PhD з економіки _____ Дарина СМІРНОВА
(підпис) *(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

Затверджено на засіданні кафедри економічного проєктування та маркетингу

Протокол від «01» 09 2026 року № 1

Завідувач кафедри економічного проєктування та маркетингу

_____ (Валентин ГНОЄВИЙ)

«01» 09 2026 року

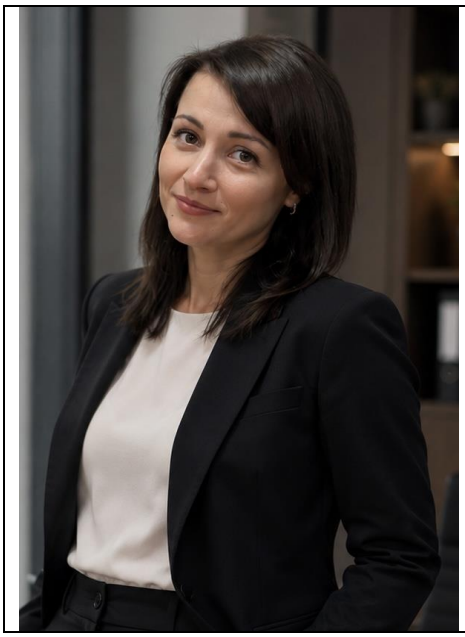
Гарант освітньо-професійної програми _____ Аліна ЄФРЕМЕНКО

Схвалено
Методичною радою Придніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
(шифр, назва)

Протокол від "01" 09 2026 року № 1

Голова _____ Юлія ЗАВОЛОКА
(підпис) (ініціали, прізвище)

© Придніпровський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2026 рік
© Смірнова Дарина Миколаївна, 2026 рік

	Силабус вибіркового освітнього компонента **«Демографічна стійкість та економіка збереження людського потенціалу»**
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) рівень Спеціальність: С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (спеціалізація С1.01 «Економіка») Освітньо-професійна програма: «Економіка праці»
	Рік навчання 1, семестр 2
	Кількість кредитів: 3,0 Мова викладання: українська
	Звітність: диф. залік

Викладач:

Прізвище, ім'я, по батькові	PhD з економіки, доц. Смірнова Дарина Миколаївна
Профайл викладача	https://krm.maup.com.ua/department-of-economic-design-and-marketing/
Контактна інформація	Ел. адреса: smirnova@ki-maup.com.ua Телефон: +38(067)1958987
Консультативна підтримка здобувачів	Регулярні консультації проводяться щотижня: - очно: середа, аудиторія 2103, 10:00 – 12:00; - дистанційно за попереднім погодженням через Zoom / MS Teams / Google Meet, а також в асинхронному режимі через корпоративну пошту та чат у LMS Google Classroom (у будь-який день за домовленістю в межах робочого часу)
Зворотний зв'язок щодо якості курсу	Анонімне або відкрите опитування здобувачів щодо змісту, організації та якості викладання ОК проводиться наприкінці семестру через форму в LMS Google Classroom. Пропозиції та зауваження також приймаються на пошту або під час консультацій

ЗМІСТ

1	Опис дисципліни	5
2	Компетентності та програмні результати навчання	6
3	Структура курсу	7
4	Методи навчання	9
5	Політика та форми оцінювання	10
6	Політика курсу	14
7	Методичне забезпечення	15
8	Рекомендована література	16
9	Інформаційні ресурси	17
10	Законодавчі та нормативно-правові акти України	17
11	Внутрішня нормативно-правова база Придніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»	18

1. Опис дисципліни

Метою освітнього компонента **«Демографічна стійкість та економіка**

збереження людського потенціалу» є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти теоретичних знань про взаємозв'язок демографічних процесів, економічного розвитку та відтворення людського потенціалу, а також практичних навичок оцінювання демографічних ризиків і обґрунтування заходів зі збереження людського потенціалу через підтримання здоров'я, добробуту сімей та сприятливих умов життя на територіях.

Основними завданнями освітнього компонента є дослідження теоретичних положень демографічної стійкості та економічних засад збереження й відтворення людського потенціалу; опанування методичних підходів до аналізу народжуваності, смертності, старіння, міграції та демографічного навантаження; формування навичок оцінювання впливу демографічних трансформацій на зайнятість, соціальну інфраструктуру й економічний розвиток територій; набуття практичних умінь економічного обґрунтування заходів підтримки сімей, розвитку доглядових послуг, збереження здоров'я, активного довголіття та створення умов для повернення населення; розвиток здатності розробляти демографічні сценарії та обґрунтовувати соціально-економічні рішення щодо збереження людського потенціалу громад з урахуванням ресурсних обмежень, ризиків і справедливості між поколіннями.

Практична спрямованість. Здобувачі аналізують демографічні та соціально-економічні дані, розраховують показники відтворення населення й демографічного навантаження, досліджують вплив старіння, міграції та змін здоров'я на пропозицію праці. Порівнюють заходи підтримки сімей, розвитку доглядових послуг, активного довголіття та повернення населення. Результатом є демографічний профіль обраної території, сценарна матриця та аналітична записка з економічним обґрунтуванням заходів і показниками моніторингу.

Викладання. Лекції проводяться у формі лекцій-діалогів і проблемних обговорень із використанням демографічних таблиць, графіків та аналітичних оглядів. Практичні заняття охоплюють роботу з даними, розрахунково-аналітичні завдання, кейси громад, сценарні вправи та обговорення альтернативних рішень. Дані, оцінки й сценарні припущення чітко розмежовуються. Аналіз супроводжується перевіркою територіального охоплення, вікових меж, періодів спостереження та обмежень зіставності.

Програмне забезпечення та технічні інструменти дисципліни. З огляду на прикладний характер освітнього компонента «Демографічна стійкість та економіка збереження людського потенціалу», практична підготовка здобувачів вищої освіти базується на використанні сучасних цифрових інструментів, табличних процесорів, засобів статистичного й економетричного аналізу та візуалізації демографічних і соціально-економічних даних.

– Microsoft Excel / Google Таблиці – для систематизації даних, розрахунку демографічних коефіцієнтів, показників навантаження, темпів зміни та часток, побудови віково-статевих пірамід, графіків і сценарних таблиць; порівняння витрат і результатів запропонованих заходів. Power Query та інші доступні інструменти підготовки даних використовуються за потреби.

– Gretl – вільне програмне забезпечення для описової статистики, аналізу часових рядів, регресійних моделей та навчальних прогнозних оцінок за наявності

придатних даних. Застосовується відповідно до завдання; екстраполяції супроводжуються поясненням припущень і меж застосовності. URL: https://gretl.sourceforge.net/

– QGIS – для картографічного представлення територіальних відмінностей і доступності соціальної інфраструктури за потреби. Альтернатива – відкриті карти й готові картографічні матеріали офіційних джерел. URL: https://qgis.org/

– World Population Prospects ООН, офіційні статистичні ресурси України та ILOSTAT – для добору даних і метаданих щодо населення та ринку праці. Використовуються доступні вивантаження й таблиці; фіксуються дата, джерело та статус показника. URL: https://population.un.org/wpp/ ; https://stat.gov.ua/uk ; https://ilostat.ilo.org/

– Microsoft Word / Google Docs, PowerPoint / Google Slides / Canva – для аналітичних записок, планів заходів і презентацій; Miro / FigJam або спільні документи – для сценарних матриць та обговорення альтернатив. Zotero – для впорядкування джерел і посилань.

– Google Classroom — для навчальних матеріалів, подання робіт, тестування й зворотного зв'язку; Zoom / MS Teams / Google Meet – для дистанційних занять і консультацій.

Використовуються доступні безкоштовні версії, відкриті сервіси або академічні ліцензії; придбання платних підписок не є обов'язковим. Потрібен комп'ютер із браузером і доступ до інтернету. Gretl та QGIS застосовуються за потреби й можуть замінюватися доступними інструментами відповідно до мети завдання. Робота виконується з відкритими агрегованими, знеособленими або навчальними даними.

2. Компетентності та програмні результати навчання

Вивчення освітнього компонента дає можливість набути **компетентності**, потрібні для подальшої професійної діяльності:

ІК	Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.
СК 03	Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.
СК 05	Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.
СК 08	Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.
СК 10	Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.
СК 12 (д)	Здатність аналізувати стан та тенденції розвитку ринку праці на мікро-, мезо- та макрорівнях із застосуванням сучасного інструментарію та розв'язувати складні економічні задачі проблеми у сфері економіки праці, приймати аналітично обґрунтовані управлінські рішення в умовах забезпечення сталого розвитку.

Засвоєння змісту освітнього компонента забезпечує формування таких **програмних результатів**:

ПР 02	Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку

соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПР 08 Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПР 09 Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПР 11 Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПР 13 Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПР 14 Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПР 16 (д) Приймати ефективні рішення для розвитку ринку праці за умов забезпечення сталого розвитку.

3. Структура курсу

К-сть год. Денна ф.н.			Тема
ЛК	ПЗ	Сам. р.	
Змістовий модуль 1. Демографічні трансформації та економічні умови відтворення людського потенціалу			
4	1	4	**Тема 1. Демографічна стійкість та статистична діагностика людського потенціалу** 1. Демографічна стійкість, людський і трудовий потенціал, людський капітал та людський розвиток: зміст і взаємозв'язки. Джерела даних і метаданих. 2. Народжуваність, смертність, природний рух, старіння та міграція. Демографічне навантаження і територіальні диспропорції. 3. Втрати людського потенціалу та наслідки для пропозиції праці. 4. Спостережувані, модельні й сценарні показники; обмеження статистики в умовах війни.
4	1	4	**Тема 2. Економіка здоров'я та збереження трудового потенціалу впродовж життя** 1. Здоров'я населення як чинник людського розвитку та економічної активності. 2. Економічні наслідки передчасної смертності, захворюваності та втрати працездатності. 3. Профілактика, реабілітація та доступність медичних послуг як інвестиції у збереження людського потенціалу. 4. Активне довголіття, вікова інклюзія та підтримання працездатності. 5. Оцінювання витрат, ризиків і соціально-економічних результатів заходів зі збереження здоров'я.
2	1	4	**Тема 3. Економіка сім'ї та догляду: демографічні рішення й участь у ринку праці** 1. Економічні чинники репродуктивних рішень і добробуту домогосподарств. 2. Витрати на виховання дітей та інструменти підтримки сімей. 3. Оплачувана й неоплачувана доглядова праця та її економічні наслідки. 4. Вплив доступності доглядових послуг на економічну активність і зайнятість. 5. Порівняння заходів сімейної політики за результативністю, ризиками та розподільчими наслідками.

	1	4	Модульна контрольна робота 1
Змістовий модуль 2. Територіальні рішення та сценарії збереження людського потенціалу			
4	1	4	**Тема 4. Міграція, повернення населення та демографічне відновлення територій** 1. Міграційні процеси й переміщення населення, чинники повернення та вибору місця проживання. 2. Житлова доступність, зайнятість, транспорт і соціальна інфраструктура. 3. Потреби сімей, які повертаються або змінюють місце проживання. 4. Демографічна вразливість міських, сільських і постраждалих від війни громад. 5. Наслідки скорочення населення для бюджетів, підприємств та ринку праці. 6. Економічне обґрунтування територіальних заходів.
4	1	4	**Тема 5. Демографічні сценарії та стратегії збереження людського потенціалу** 1. Чинники змін і критичні невизначеності. Припущення щодо народжуваності, смертності, міграції та економічної активності. 2. Сценарії чисельності й вікової структури населення та пропозиції праці 3. Баланс населення як основа навчальних розрахунків. 4. Наслідки для кадрових потреб і розвитку громад. 5. Вибір стратегічних пріоритетів та соціальних інвестицій за ресурсних обмежень; аналіз чутливості.
2	1	4	**Тема 6. Економічне обґрунтування рішень та моніторинг демографічної стійкості** 1. Постановка проблеми, цілей і цільових груп. 2. Порівняння альтернатив за витратами, очікуваними результатами та здійсненністю. 3. Ресурси, відповідальні учасники, ризики та соціально-економічні наслідки. 4. Недискримінація й справедливість між поколіннями. 5. Показники моніторингу демографічної стійкості та результатів для ринку праці. Рішення за неповних даних; умови перегляду заходів.
	1	4	Модульна контрольна робота 2
	2	14 8	Презентація та захист індивідуального завдання, додаткових індивідуальних активностей
		6	**Семестровий контроль (диф. залік)**
20	10	60	**Усього**

Організація та зміст самостійної роботи здобувачів (СРЗ)

Самостійна робота спрямована на поглиблення та систематизацію теоретичних знань, розвиток навичок опрацювання демографічних і соціально-економічних джерел, критичного оцінювання ризиків, побудови сценаріїв та обґрунтування заходів збереження людського потенціалу. Загальний обсяг – 60 годин, урахованих у структурі курсу.

Підготовка до лекцій передбачає опрацювання матеріалів, наукових публікацій і стратегічних документів, підготовку запитань та аргументів для дискусії. Підготовка до практичних занять охоплює добір показників і метаданих, перевірку зіставності даних, попередні розрахунки та аналіз кейсів. Здобувачі виконують завдання для самоконтролю, готуються до модульних робіт, індивідуального завдання та заліку. За власним вибором можуть представляти

результати дослідження на конференціях, круглих столах, у тезах або статтях.

Орієнтовний розподіл годин самостійної роботи

№	Вид самостійної роботи	Год.	Форма контролю та самоконтролю
1	Опрацювання лекційних матеріалів і джерел, підготовка до дискусій	10	Обговорення, критичні запитання
2	Підготовка до практичних занять	10	Демографічні профілі, розрахунки, кейси
3	Самоконтроль у Google Classroom (виконання завдань)	4	Тести, перевірка розрахунків
4	Підготовка до двох модульних контрольних робіт	8	По 4 години підготовки до кожної роботи
5	Виконання й підготовка до захисту індивідуального завдання, представлення обраних активностей	22	Аналітична записка, сценарна матриця, план заходів, презентація та захист
6	Підготовка до диференційованого заліку	6	Самоперевірка за підсумковими питаннями
	Усього	60	

Перші три види роботи разом становлять 24 години, розподілені між темами курсу; підготовка до модульних контрольних робіт – 8 годин, індивідуальне завдання й обрані активності – 22 години, підготовка до диференційованого заліку – 6 годин.

4. Методи навчання

- словесні методи (лекційне викладання матеріалу, проблемні бесіди, діалог та обговорення);
- наочні методи (ілюстрування теоретичних положень, демонстрація прикладів і презентаційних матеріалів);
- опрацювання навчальних і наукових джерел (аналіз навчально-методичної літератури та наукових публікацій);
- практичні методи (виконання тестів, розв’язання ситуаційних завдань, аналіз кейсів і розроблення проєктів);
- методи стимулювання пізнавальної активності (постановка проблемних запитань, розгляд актуальних прикладів і навчальні дискусії);
- інтерактивні методи (робота в групах, проведення мікродосліджень);
- цифрові методи (електронні курси, відеоматеріали, мультимедійні ресурси та інструменти дистанційного навчання);
- дослідницько-пошуковий (самостійний пошук, аналіз і узагальнення інформації для обґрунтування висновків).

5. Політика, форми оцінювання

Оцінювання здійснюється відповідно до змісту освітнього компонента та графіка освітнього процесу. Поточний контроль охоплює усне та письмове

опитування, критичні запитання та дискусії, практичні роботи, кейси, аналіз демографічних даних, сценарні вправи, розрахунково-аналітичні завдання, тести, дві модульні контрольні роботи, презентацію та захист. Семестровий контроль – підсумковий тест (диференційований залік).

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до змісту освітнього компонента та графіка освітнього процесу. Вимоги до виконання завдань і критерії їх оцінювання наведено в методичних матеріалах до освітнього компонента «Демографічна стійкість та економіка збереження людського потенціалу».

*Розподіл балів, що отримують здобувачі**

Вид занять	Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2			Макс. сума балів
	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	
Робота на лекціях (дискусії, критичні запитання та фахове обговорення)	2	2	1	2	2	1	10
Практичні заняття (опитування, контрольні, тести, письмові завдання, участь у ділових іграх, тренінгах, кейс-стаді, вирішення ситуаційних завдань)	7	7	6	7	7	6	40
Виконання індивідуального завдання (в рамках самостійної роботи, презентація відповідно до тематики курсу)							10
Виконання контрольних робіт за змістовими модулями: 1, 2 модуль	6			6			12
Додаткові бали за індивідуальні активності у рамках самостійної роботи (на вибір здобувача)							8
Підсумковий тест (диф. залік)							20
Усього							**100**

T_1, T_2 ... T_n – теми змістових модулів;

*Запропонований розподіл балів відповідає максимально можливій оцінці за відповідний вид навчальної діяльності.

При оцінюванні здобувача враховується наступне:

1. *Активність на лекційних заняттях* – участь в обговореннях, постановка змістовних запитань, здатність аналізувати та критично осмислювати навчальний матеріал.
2. *Активна та продуктивна робота на практичних заняттях*, зокрема коректність виконання завдань, обґрунтованість висновків, уміння аргументувати запропоновані рішення та співпрацювати в команді.
3. *Самостійність, творчість та своєчасність виконання всіх видів завдань,* використання відповідного аналітичного інструментарію та дотримання академічної доброчесності, зокрема, прозоре й відповідальне застосування інструментів штучного інтелекту.

Додаткові бали нараховуються за підтверджений реальний вихід здобувача у науковий простір за результатами виконання додаткових індивідуальних активностей (на вибір здобувача) у межах самостійної роботи (максимальна кількість додаткових балів - до 8 балів):

1. Підготовка наукової публікації:

– статті у фаховому або міжнародному науковому виданні – 6–8 балів (залежно від рівня видання: у науковому виданні – 6 балів; фахове – 7 балів; міжнародне іноземною мовою – 8 балів);

2. Підготовка тез доповіді та участь у науково-практичній конференції: залежно від рівня конференції (всеукраїнській – 4 бали; міжнародній – 5 балів; міжнародній іноземною мовою – 6 балів; Conference Proceedings – 8 балів);

3. Участь у заходах: онлайн-курси, тренінги, воркшопи, круглі столи, профільні/літні школи (наявність сертифікатів та/або програми заходу), один захід – 2 бали.

Додаткові бали нараховуються за активності, що відповідають тематиці освітнього компонента, за умови представлення отриманих результатів. Такий підхід підтримує індивідуальну освітню траєкторію здобувача, стимулює самостійне навчання та розвиток дослідницьких умінь. Результати додаткових індивідуальних активностей подаються не пізніше ніж за тиждень до початку екзаменаційної сесії.

Використання можливостей неформальної та інформальної освіти в межах вивчення дисципліни

Здобувачі можуть поглиблювати компетентності через онлайн-курси, вебінари, тренінги та самостійне опрацювання матеріалів щодо старіння, економіки догляду, здоров'я, міграції та збереження людського потенціалу. Обрані активності мають відповідати темам дисципліни й очікуваним результатам навчання. Викладач консультує щодо добору матеріалів та застосування результатів у практичних роботах.

– OpenLearn, The Open University – «Introducing ageing» («Вступ до проблематики старіння») – для поглиблення розуміння старіння населення, активного довголіття та потреб у догляді. URL: https://www.open.edu/openlearn/health-sports-psychology/introducing-ageing/content-section-0

– Prometheus – «Кейс-менеджмент у соціальній роботі» БФ «Право на захист» – для опрацювання потреб сімей і вразливих груп, планування підтримки, координації соціальних послуг та моніторингу результатів. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/case-management-social-work/

– Prometheus – «Гості чи сусіди: як згуртувати громаду для соціальних змін» – для дослідження соціальної згуртованості, інтеграції переселенців і відновлення соціальних зв'язків у громадах. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/guests-or-neighbors-unite-for-change-2/

Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до чинного положення ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Сертифікат та матеріали, що підтверджують набуті результати навчання,

подаються викладачеві для розгляду в установленому порядку. Один результат не зараховується двічі як різні види роботи.

Виконання індивідуального завдання

Здобувач виконує індивідуальне аналітичне дослідження демографічної стійкості обраної території та обґрунтовує заходи збереження людського потенціалу. Максимальна оцінка – 10 балів у межах загальної 100-бальної шкали. Тему обирають за науковими чи професійними інтересами або за прикладним запитом громади чи роботодавця. Об’єкт, часовий горизонт, джерела даних та очікуваний результат погоджуються з викладачем.

Робота передбачає формулювання проблеми, побудову демографічного профілю території, аналіз впливу демографічних змін на ринок праці, визначення чинників і критичних невизначеностей, побудову альтернативних сценаріїв та порівняння заходів за витратами, очікуваними результатами, ризиками й здійсненністю. Потрібно визначити ресурси, відповідальних учасників і показники моніторингу. Спостережувані дані, модельні оцінки та навчальні припущення чітко розмежовуються.

Результат подається у формі аналітичної записки з демографічним профілем, сценарною матрицею та планом заходів, супроводжується презентацією й захищається перед викладачем і навчальною групою.

Оцінювання індивідуального завдання здійснюється за такими складниками: постановка проблеми, добір і перевірка джерел – до 2 балів; демографічний профіль та аналіз наслідків для ринку праці – до 2 балів; обґрунтованість сценаріїв, порівняння заходів та економічні розрахунки – до 3 балів; план заходів із визначенням ресурсів, ризиків і показників моніторингу – до 1 бала; презентація, захист та аргументованість відповідей – до 2 балів. Максимальна загальна оцінка – 10 балів.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Демографічна вразливість громади та пріоритети збереження її людського потенціалу.
2. Економічне обґрунтування заходів збереження здоров’я та працездатності населення.
3. Розвиток доглядових послуг як чинник підтримки сімей і залучення до зайнятості.
4. Умови повернення населення та відновлення людського потенціалу території.
5. Альтернативні сценарії старіння населення та зміни пропозиції праці.
6. План збереження людського потенціалу сільської або постраждалої від війни громади.

Питання для самоконтролю здобувачів вищої освіти
(при підготовці до диф. заліку)

1. Розкрийте зміст демографічної стійкості та взаємозв’язок людського потенціалу, людського капіталу й людського розвитку.
2. Які показники характеризують народжуваність, смертність, природний

рух, старіння та демографічне навантаження?

3. За якими критеріями перевіряють якість і зіставність демографічних даних та які обмеження має їх використання в умовах війни?

4. У чому полягають економічні наслідки передчасної смертності, захворюваності та втрати працездатності?

5. Поясніть роль профілактики, реабілітації й доступності медичних послуг у збереженні людського потенціалу.

6. За якими критеріями доцільно порівнювати заходи активного довголіття та підтримання працездатності?

7. Охарактеризуйте економічні чинники репродуктивних рішень і добробуту сімей.

8. Яким чином оплачувана й неоплачувана доглядова праця впливає на участь різних груп населення у ринку праці?

9. Порівняйте інструменти підтримки сімей і розвитку доглядових послуг за витратами, результатами та розподільчими наслідками.

10. Які економічні та соціальні умови впливають на повернення населення й вибір місця проживання?

11. Визначте ознаки демографічної вразливості міських, сільських і постраждалих від війни громад.

12. Обґрунтуйте зв’язок доступності житла, транспорту й соціальних послуг із відновленням людського потенціалу територій.

13. Поясніть відмінності між спостережуваними даними, прогнозними оцінками та сценарними припущеннями.

14. Опишіть послідовність побудови альтернативних демографічних сценаріїв з урахуванням народжуваності, смертності й міграції.

15. Які наслідки зміни чисельності та вікової структури населення мають для пропозиції праці й вибору соціальних інвестицій?

16. Розкрийте порядок порівняння заходів збереження людського потенціалу за витратами, результатами, ризиками та здійсненністю.

17. Які показники доцільно включати до моніторингу демографічної стійкості й результатів заходів для ринку праці?

18. За яких умов потрібно переглядати обрані заходи та яким чином враховувати неповноту даних і справедливість між поколіннями?

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	**Оцінка в ECTS**	**Значення оцінки ECTS**	**Критерії оцінювання**	**Рівень компе-тентості**	**Оцінка за національною шкалою**
					іспит, диференційо-ваний залік
90-100	A	відмінно	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у	Високий	відмінно

			нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили		
82-89	B	дуже добре	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
74-81	C	добре	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
64-73	D	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродук-тивний)	задовільно
60-63	E	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

6. Політика курсу

Освітній процес ґрунтується на партнерстві, взаємоповазі, відкритості та суворому дотриманні етичних норм і чинного законодавства України, зокрема, Закону України «Про академічну доброчесність», ЗУ «Про вищу освіту», а також внутрішніх положень ЗВО.

1. Освітнє середовище, рівність та недискримінація.

Усі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися культури взаємоповаги, доброзичливості, академічного етикету та конструктивного діалогу під час лекційних, практичних занять, залікових заходів та онлайн-комунікацій.

Категорично неприпустимими є будь-які форми дискримінації, мови

ворожнечі, булінгу чи мобінгу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану чи мовних ознак.

Курс гарантує рівні можливості для всіх здобувачів. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають право на адаптацію навчальних матеріалів та умов поточного/підсумкового контролю за попереднім узгодженням із викладачем.

2. *Критичне оцінювання матеріалів та взаємне рецензування (Peer-Review).*

Заохочуються фахові критичні запитання, перевірка джерел, розрахунків, сценарних припущень. Здобувачі можуть рецензувати аналітичні записки, демографічні профілі, сценарні матриці та плани заходів, дозволені до представлення в групі. Зауваження мають бути конкретними, доказовими й коректними.

Участь враховується в межах поточного оцінювання відповідного заняття; остаточну оцінку визначає викладач.

3. Академічна доброчесність та етика.

Письмові та індивідуальні роботи виконуються здобувачем самостійно, а внесок учасників групових завдань позначається.

Академічний плагіат, фабрикація чи фальсифікація даних (маніпулювання показниками, вигадування датасетів для отримання балів), списування, обман та будь-які форми недоброчесності є неприпустимими.

Усі первинні та вторинні економічні дані, аналітичні методики, відкриті бібліотеки коду чи сторонній текстовий контент обов’язково супроводжуються належним бібліографічним посиланням.

4. Регламент та етика використання штучного інтелекту (ШІ):

ШІ може використовуватися відповідно до умов завдання для структурування матеріалів, формування альтернативних ідей, мовного редагування та допомоги з формулами чи візуалізацією. Здобувач зазначає назву інструменту, мету й використані запити, перевіряє джерела та розрахунки й відповідає за кінцеві висновки. Згенеровані оцінки не подаються як офіційні дані. Конфіденційна або чутлива інформація не передається зовнішнім сервісам.

ШІ є лише асистентом. Здобувач несе особисту відповідальність за критичну оцінку, перевірку достовірності та якість згенерованих даних чи висновків. Пряме копіювання згенерованого тексту чи аналітики без авторського осмислення вважається порушенням академічної доброчесності.

5. Реагування на порушення.

Порушення етичних норм, принципів недискримінації або академічної доброчесності тягне за собою неприйняття аналітичної роботи/завдання та притягнення до відповідальності згідно з внутрішніми положеннями ЗВО та чинним законодавством України.

7. Методичне забезпечення

Методичні вказівки щодо вивчення освітнього компонента «Демографічна стійкість та економіка збереження людського потенціалу» розміщені у віртуальному освітньому просторі (Google Classroom).

8. Рекомендована література

Основна

1. Колот А. М., Герасименко О. О. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2021. 488 с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f58fd527-f8d5-4430-ae0e-149e23c0a42a/content

2. Лібанова Е. М., Черенько Л. М., Полякова С. В. та ін. Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання: монографія. Вид. 2-ге, допов. та оновл. Київ: Інститут демографії та проблем якості життя НАН України, 2024. URL: https://idss.org.ua/public

3. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці: монографія / за ред. Е. М. Лібанової. Київ: Академперіодика, 2021. 210 с. DOI: 10.15407/akademperiodyka.452.210.

4. Новіков В. М., Гвелесіані А. Г., Черніченко В. В. Емпіричні дослідження проблем соціальної стабільності (на прикладі інститутів місцевого фінансування та житлових програм): монографія. Київ: Наукова думка, 2024. DOI: 10.15407/978-966-00-1923-2.

5. Саріогло В. Г. Прикладна інформаційна економіка: соціально-економічний аспект: монографія. Умань: Сочінський М. М., 2024. 222 с. URL:https://idss.org.ua/arhiv/sarioglo2024.pdf

6. Мобільність робочої сили України: тенденції та перспективи: колективна монографія / за наук. ред. І. Л. Петрової, В. В. Близнюк; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2023. 334 с. ISBN 978-617-14-0183-9 (електронне видання)

7. International Labour Organization. World Employment and Social Outlook: Trends 2025. Geneva: ILO, 2025. URL: https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-employment-and-social-outlook-trends-2025

8. OECD. OECD Employment Outlook 2025: Can We Get Through the Demographic Crunch? Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: 10.1787/194a947b-en.

9. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2025. Geneva: World Economic Forum, 2025. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf

Додаткова

1. Біль М., Войтович Н., Павлишин Я. Проблематика молоді у збереженні людського потенціалу для відновлення України. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 72. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-72-137.

2. Гноєвий В., Смірнова Д., Квятковська Л. Інтеграція теорій економіки праці у систему стратегічного управління соціально-економічним розвитком. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2026. № 4 (25). С. 198–204. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.25-25.

3. Грішнова О. А., Харазішвілі Ю. М. Демографічна безпека України: індикатори, рівень, загрози. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 2 (36). С. 65–80. DOI: 10.15407/dse2019.02.065

4. Лібанова Е. М. «Воєнна міграція» з України: проблеми та перспективи розвитку. *Український географічний журнал*. 2024. № 4. С. 3–11. DOI: 10.15407/UGZ2024.04.003

5. Макарова О., Демченко І., Булига Н. Економічна активність українських жінок: сучасні проблеми та можливості реалізації. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 2 (60). С. 110–128. DOI: 10.15407/dse2025.02.110.

6. Маслак О. І., Татарінов В. В., Смірнова Д. М., Гноєвий В. Г. Демографічні трансформації сучасної економіки України: тренди та виклики в контексті сталого розвитку. *Економічний простір*. 2026. № 217. С. 161–168. DOI: https://doi.org/10.30838/EP.217.161-168

7. Петрівський О. О. Демографічна ситуація в Україні: перспективи виходу з кризи та мінімізація її впливу на розвиток економіки країни. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-77-3

8. Самборська О., Воскобійник С., Шевченко Д. Збереження людського потенціалу в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-19.

9. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects 2024: Summary of Results. New York : United Nations, 2024. URL: https://www.un.org/development/desa/pd/world-population-prospects-2024

10. World Migration Report 2024 / eds. M. McAuliffe, L. A. Oucho. Geneva: International Organization for Migration, 2024. URL: https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024

9. Інформаційні ресурси

1. Державна служба зайнятості України. Аналітична інформація та статистика ринку праці. URL: https://dcz.gov.ua/stat/stattrend

2. Державна служба статистики України. URL: https://stat.gov.ua/uk

3. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. URL: https://idss.org.ua/index

4. Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітичні матеріали з соціальної політики. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika

5. ILOSTAT. База даних міжнародної статистики праці. URL: https://ilostat.ilo.org/

10. Законодавчі та нормативно-правові акти України

Закони України

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами та доповненнями).

2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами та доповненнями).

3. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX (щодо забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі та науковій діяльності).

4. Закон України «Про офіційну статистику» від 19.07.2022 № 2438-IX

(щодо засад збору, обробки, аналізу та поширення статистичної й економічної інформації).

5. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами).

6. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI (щодо етики та правових обмежень при аналізі масивів даних (Big Data) та роботі з персональною інформацією).

7. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII (зі змінами).

8. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII (зі змінами).

Акти Кабінету Міністрів України, Міністерств та відомств

1. Про затвердження плану заходів з реалізації у 2024–2027 роках Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 № 1091-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1091-2024-%D1%80#Text.

2. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: розпорядження від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-2024-%D1%80#Text

3. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

4. Методичні рекомендації НАЗЯВО щодо забезпечення якості вищої освіти, реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, дотримання академічної доброчесності та визнання результатів неформальної освіти.

11. Внутрішня нормативно-правова база Придніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

1. Положення про організацію освітнього процесу. ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». URL: https://drive.google.com/file/d/1Njegh83x4WXmTclmHhF_gmZhQPUPboLa/view

2. Положення про перевірку академічних і наукових текстів на плагіат та їх розміщення і зберігання в інституційному репозитарії ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». URL: https://krm.maup.com.ua/substantive-provisions/.

3. Кодекс академічної доброчесності ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». URL: https://maup.com.ua/assets/files/about/kodeks-akadem-dobrochesnosti-2026.pdf

4. Положення про організацію самостійної роботи студентів ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». URL: https://drive.google.com/file/d/1UT44La00p84KFqaEOUdV3eemDCnk1UhZ/view

5. Положення про систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПрАТ «ВНЗ «МАУП». URL: https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf

6. Положення про порядок і процедури врегулювання конфліктних ситуацій у ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». URL: https://krm.maup.com.ua/substantive-provisions/

7. Положення щодо протидії булінгу (цькуванню) у Придніпровському інституті ПрАТ «ВНЗ «МАУП». URL: https://krm.maup.com.ua/substantive-provisions/

8. Стратегія розвитку ПрАТ «ВНЗ «МАУП». URL: https://maup.com.ua/assets/files/about/strategiya-rozvitku-maup.pdf